

Η ΕΠΙΔΗΜΙΑ ΤΟΥ ΚΟΡΟΝΟΪΟΥ

Η ανθρωπότητα είναι αντιμέτωπη με την επιδημία του κορονοϊού που κατακλύζει την πραγματικότητα όλων μας. Υπό αυτές τις συνθήκες ανατρέχουμε στη φροϋδική σκέψη που υπογραμμίζει ότι οι ενορμήσεις της ζωής και οι ενορμήσεις του θανάτου συνυπάρχουν για μια ζωή. Πρόκειται για μια συνύπαρξη που ενεργοποιεί τον ένα ή τον άλλον πόλο λίγο ή πολύ ανάλογα με τους δεσμούς και σχέσεις που κάναμε και δημιουργούμε. Με αυτήν τη θεώρηση, ο «ξένος» που υπάρχει στον ψυχισμό μας, στον ενδόμυχο εαυτό, μπορεί να αναδυθεί μέσα από συμπεριφορές, πράξεις και άμυνες, οι οποίες δυνητικά θα εκδηλωθούν σε ποικίλα επίπεδα και σε πολύμορφες καταστάσεις. Όπως αυτό που ζούμε σήμερα, μία νέα, «άγνωστη» δηλαδή πραγματικότητα, που απειλεί την ψυχοσωματική, την κοινωνική και συλλογική ενότητα.

Αυτές οι καταστάσεις μας υπενθυμίζουν την αξία και τον τρόπον του «σχετίζεσθαι»: Το άτομο δυσκολεύεται να χειριστεί τη μοναξιά, όπως επίσης δυσκολεύεται να χειριστεί την εγγύτητα. Πάντα αγωνιά μπροστά από την εγκατάλειψη, από το να είναι μόνος, καθώς επίσης μπροστά από την εισβολή, ειδικά σε καταστάσεις που ο χώρος είναι περιορισμένος. Είναι ανθρώπινο να μιλάμε, να συνδιαλεγόμαστε, να κινούμαστε. Το αδιέξοδο όμως εδώ είναι ο φόβος να μη μπορούμε να μείνουμε μόνοι μας όταν το χρειαζόμαστε ή να μη μπορούμε να δούμε τους φίλους όταν το επιθυμούμε. Σε περιπτώσεις που η ανθρώπινη φύση λυγίζει, που οι διεγέρσεις είναι τόσες πολλές για να τις αφομοιώσει, σκεφτόμαστε πως θα τα «βγάλουμε πέρα» με τον διαρκώς διαπληκτιζόμενο εαυτό μας. Το αν και το πως θα τα καταφέρουμε δεν το γνωρίζουμε εξ' αρχής.

Το απειλητικό «έξω» μπορεί να εντείνει στο «μέσα» μας αγωνίες, φόβους και ανεπιθύμητες λειτουργίες. Το θέμα είναι ότι σε αυτές τις αλλαγές, αντί να δαιωνίζεται το καταστροφικό αρνητικό (Green), ο ψυχισμός μπορεί δυνητικά να συντονιστεί με το έξω δημιουργώντας νοήματα και σκέψεις που συνδέουν και δίνουν ζωή. Η παισιώνουσα δομή (Green) ατομική και κοινωνική, το διευκολυντικό περιβάλλον (Winnicott), συνεπικουρούμενα από τη Γνώση - δηλαδή τη λειτουργία που σχετίζεται με τις εμπειρίες μας -

(Bion), θα αναζητούν τρόπους να υπερασπιστούμε τον εαυτό μας, τους οικείους μας, τους θεραπευόμενούς μας. Αναλογιζόμαστε πόσο εξαρτόμαστε μεταξύ μας, διότι όταν δεν έχουμε τη δυνατότητα να σχετισθούμε με τους άλλους, είμαστε αντιμέτωποι στο ότι δε μπορούμε να σχετισθούμε με τον εαυτόν μας. Φυσικά υπάρχει η τηλεόραση, το ράδιο, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, αλλά είναι αντιπερισπασμοί, αναγκαίοι σε αυτές τις στιγμές, που όμως μας δείχνουν ότι σχετιζόμαστε με εικόνες χωρίς τη δυνατότητα διάδρασης. Είναι άραγε ένας τρόπος για να «βρίσκουμε» τον εαυτό μας;

Σκεφτόμαστε δε – ελπιδοφόρα - ότι, εάν στον πόλεμο υπερασπιζόμαστε τις αξίες μας, σήμερα έχουμε να υπερασπιστούμε την υγεία, τη ζωή και τους γύρω μας σε ένα στάδιο μετάβασης όπου όλα αναθεωρούνται. Σε τέτοιες συνθήκες ο άνθρωπος μπορεί να γίνει ευρηματικότερος.

Η Πόλις όπως την εννοεί ο Αριστοτέλης χρειάζεται τη συνδράση και τη συλλογικότητα για να μην «πάρει από κάτω» την έμφυτή μας συναλλαγή. Οι δε θεσμοί που θεμελιώνουν το «σχετίζεσθαι» μας βοηθούν να διατηρήσουμε τις αξίες και να οργανώσουμε τον τρόπο ζωής μας με αντοχή για το αβέβαιο μέλλον. Τα μέτρα και οι κανόνες των κυβερνήσεων σήμερα, υπενθυμίζουν και ανανεώνουν την «αδελφική» συνέργεια και τη λειτουργία του κοινωνικού ιστού. Μας ωθούν να βγούμε «έξω» από το γνώριμο μας εαυτόν και να απομακρυνθούμε από τη δυνητική μας καταστροφικότητα και τις φονικές μας επιθυμίες. Οι σχέσεις μας, από τότε που ήμασταν βρέφη, ως βάθρο της ναρκισσικής μας στήριξης, μας επιτρέπουν να διατηρήσουμε την κοινωνική μας λειτουργικότητα, τη συνέχεια της ύπαρξης και της ταυτότητας, με το να απομακρυνθούμε από τον καταναγκασμό θανατηφόρων επαναλήψεων του παρελθόντος, ατομικών και συλλογικών. Τότε σύμφωνα με τον ποιητή, «Ας μείνει η ψυχή με όλους της τους πόρους/ Ανοιχτούς, με όλα τα ρουθούνια/ Να οσμισθεί το μέλλον/ Όλα τα ανοίγματα/ Το χάδι μου να περικλείσουν και να αναλάβουν (Χατζόπουλος, Μέσα στο χάδι σου από μικρό, Στο: Φιλί της ζωής).

Σε αυτά τα πλαίσια, οι ψυχαναλυτικοί ψυχοθεραπευτές ακολουθώντας τα μέτρα και τους περιορισμούς και έχοντας επίγνωση και ευθύνη απέναντι

στους ίδιους τους εαυτούς και τους θεραπευόμενούς τους, συνεχίζουν το θεραπευτικό έργο και πλαίσιο με νέες παραμέτρους, διότι αυτές οι κομβικές καταστάσεις βοηθούν για παράδειγμα, στο να αναγνωρίζουμε την πραγματικότητα, στο να έχουμε την ικανότητα αναμονής και στο να διαμορφώνεται η προσωπική πορεία και ιστορία του καθενός μας. Σίγουρα, θα υπάρξει μια ψυχική χρέωση, ατομική και κοινωνική. Ωστόσο θα εσωτερικεύσουμε αυτές τις εμπειρίες με τα καλά και τα κακά της, και θα μάθουμε από αυτά, κυρίως όμως θα μάθουμε τη χρησιμότητα και τη λειτουργία του «σχετίζεσθαι».

Ειρήνη Γεωργιάδη